

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องสถานะแห่งบ่อนการพนันในสังคมไทย ผ่านกรณีศึกษาบ่อนคาสีโน โดยระเบียบวิธีการวิจัยในครั้งนี้ มีการนำเสนอตามแนวทางการทำวิจัยเชิงนโยบาย วิธีการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อที่จะตอบคำถามการวิจัยให้ได้ว่ามีปัจจัย และภาคส่วนใดบ้างที่ผลักดันให้รัฐทำการก่อรูปนโยบายบ่อนคาสีโนขึ้นในสังคมไทย และมีผลกระทบใดที่เกิดขึ้นจากการที่รัฐได้ก่อรูปนโยบายนี้ นอกจากนี้รัฐมีกลยุทธ์ วิธีการ เครื่องมือ และขั้นตอนอย่างไร ในการสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้นกับนโยบายการพนันที่ถูกกฎหมาย ที่หมิ่นเหม่ต่อศีลธรรมของสังคมไทยอย่างบ่อนคาสีโน

แนวการทำวิจัยเชิงนโยบาย

การวิจัยนโยบาย (Policy Research) เป็นการวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยสถาบัน (Institutional research) เพราะเป็นการวิจัยเพื่อกำหนดนโยบายของสถาบัน การวิจัยนโยบาย หมายถึง การวิจัยเกี่ยวกับทิศทางในการดำเนินงานขององค์การ ตัวยุทธศาสตร์หรือกระบวนการของนโยบาย ผลกระทบของนโยบาย วิเคราะห์นโยบายได้แก่ทิศทางนโยบายในอนาคต สาเหตุของการเกิดนโยบาย ปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินนโยบาย ขั้นตอนของการดำเนินนโยบาย ผลของการดำเนินนโยบาย ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไขการดำเนินนโยบาย หรือวิเคราะห์นโยบายในเชิงประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ภัทชรา ราไวย, 12 พฤศจิกายน 2552) กรอบแนวคิดในการวิจัยนโยบาย เป็นการศึกษานโยบายสาธารณะหรือนโยบายองค์กร นโยบายของหน่วยงาน เช่น นโยบายสาธารณะ (Public Policy) มี 3 แนวทางได้แก่

1. แนวทางอธิบายนโยบาย (Descriptive Approach) เป็นการศึกษานโยบายสาธารณะเป็นเรื่องๆ วิทยากรณี มีลักษณะเป็นกรณีศึกษา ได้แก่

1.1 ตัวแบบผู้นำ (Elite Model) นโยบายสาธารณะเป็นแนวทางที่สะท้อนค่านิยมของผู้นำ

1.2 ตัวแบบระบบ (System Model) นโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตของระบบการเมืองจากแรงกดดันจากสิ่งแวดล้อมภายนอก เป็นเสมือนปัจจัยนำเข้า มีทั้งข้อเรียกร้องและข้อสนับสนุน ส่วนระบบการเมืองเป็นกระบวนการ ได้แก่กลุ่มของโครงสร้างและกระบวนการต่างๆ

ของสถาบันที่มีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม ส่งผลออกมาเป็นปัจจัยผลผลิต คือนโยบายสาธารณะ

1.3 ตัวแบบสถาบัน (Institution Model) นโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตของ โครงสร้างสถาบันการปกครองที่มีผลต่อการกำหนดสาระของนโยบายสาธารณะปัญหาอุปสรรค ต่อการกำหนดนโยบาย

1.4 ตัวแบบกลุ่ม (Group Model) นโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตที่สะท้อนการดิ้นรน การแข่งขันระหว่างกลุ่มต่างๆในสังคมเกิดจากแนวคิดทางการเมือง

2. แนวทางการวิเคราะห์นโยบาย มุ่งศึกษาโดยเน้นการวิเคราะห์นโยบายเพื่อนโยบาย นั้นมีประสิทธิผลมากที่สุดจึงเป็นการนำเอาระเบียบวิธีการ เทคนิคและวิเคราะห์ของศาสตร์หลาย สาขามาประยุกต์ใช้เพื่อหาแนวทางที่ดีที่สุด

3. แนวทางนโยบายศาสตร์ มุ่งศึกษาเน้นการพัฒนาและสร้างองค์ความรู้เพื่อสร้าง ศาสตร์ ของนโยบายสาธารณะ เพื่อจะได้กฎเกณฑ์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการ นโยบายสาธารณะได้โดยมุ่งศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์ดังนี้

3.1 มุ่งพัฒนาศาสตร์ของกระบวนการนโยบาย เกี่ยวกับนโยบายและการนำ นโยบายไปปฏิบัติ

3.2 มุ่งการปรับปรุงเนื้อหาของข้อมูลข่าวสารและการแลกเปลี่ยนผลเพื่อให้ผู้ตัดสินใจ ใช้เลือกกิจกรรมต่างๆ

โดยสรุปกรอบแนวทางการวิจัย สามารถวิจัยนโยบายได้หลายประเด็นได้แก่

1. ศึกษาตัวนโยบาย จากแนวคิดใด สาเหตุ ความต้องการ กระบวนการนโยบาย เนื้อหาสาระ จุดมุ่งเน้น ปัญหาอุปสรรค แนวทางพัฒนานโยบายเป็นอย่างไร

2. วิเคราะห์ในเชิงความเหมาะสมและผลที่คาดหวังของนโยบาย เป็นการวิเคราะห์ เหมาะสม ประสิทธิภาพและประสิทธิผลนโยบาย

3. ศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นการศึกษารูปแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัญหาอุปสรรคและเสนอรูปแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ

4. ศึกษาผลของนโยบาย เป็นการประเมินนโยบายว่าได้ผลเป็นอย่างไร ทั้งผลระยะสั้น และผลระยะยาวหรือผลกระทบ

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นวิธีแห่งการวิจัยเชิง นโยบายในครั้งนี้ (Policy Research) ด้วยเพราะการก่อรูปนโยบายบ่อนคาสีโน เป็นประเด็นที่มี อ่อนไหวสำหรับความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในสังคมไทย ทั้งในวงแคบและวงกว้างมาอย่างยาวนาน

โดยมุ่งสืบค้นหาความรู้ความจริงทั้งในรูปแบบการเก็บข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ เพื่อที่จะตอบคำถามให้ได้ว่า “เหตุและผลที่เกิดขึ้นจากการก่อรูปนโยบายบ่อนคาสิโนในสังคมไทยคือสิ่งใด” โดยเริ่มจากการศึกษากลุ่มประเทศที่มีนโยบายบ่อนคาสิโนแบบแสวงประโยชน์อย่างถูกกฎหมาย ซึ่งจะทำให้ทราบถึงฐานคิดของรัฐบาลที่เลือกใช้ในการจัดการกับบ่อนการพนัน มีทางเลือกให้กับนโยบายอย่างไร ใครคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบายด้านนี้ มีมาตรการในการดำเนินนโยบายอย่างไร และเกิดผลที่เป็นไปตามความคาดหมายของประเทศเหล่านั้นหรือไม่ คำตอบจากประเด็นที่กล่าวมาจะทำให้ผู้บริหารสังคมได้รับองค์ความรู้ที่จะสามารถนำไปสู่การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศที่ดำเนินนโยบายบ่อนการพนันแบบควบคุมอย่างประเทศไทย และศึกษากระบวนการที่รัฐใช้ในการสร้างความชอบธรรมให้กับนโยบายบ่อนคาสิโนตามกฎหมาย โดยวิเคราะห์จากการก่อรูปนโยบายบ่อนคาสิโนตามกฎหมายเพื่อแสวงประโยชน์ ที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยในระหว่าง พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2548 ในยุครัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร โดยมีกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ที่ได้จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากบทที่ 2 โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก โดยศึกษาเอกสารชั้นต้น (Primary Documents) ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายการพนันประเภท ก. ตั้งแต่พุทธศักราช 2478 จนถึงปัจจุบัน อาทิ พระราชบัญญัติ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และคำสั่งต่างๆ ตามกระบวนการต่างๆ ที่รัฐใช้ในการสร้างความชอบธรรมให้กับนโยบายบ่อนคาสิโนตามกฎหมาย ในรูปของข้อความถอดคำพูดในรายการวิทยุ นายกทักษิณคุยกับประชาชน ตลอดจนเอกสารชั้นรอง (Secondary Documents) อาทิ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งฐานข้อมูล (Database) และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง

1. ศึกษาจากคำแถลงนโยบายของรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ที่ได้แถลงต่อรัฐสภาในวันเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎร ผ่านทางเว็บไซต์รัฐบาลไทย www.thaigov.go.th,

2. บันทึกคำกล่าวสุนทรพจน์ของนายกรัฐมนตรี ออกอากาศผ่านรายการวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์ ทางคลื่น “นายกฯ ทักษิณพบประชาชน” ทางการรับฟังนโยบายของรัฐบาล และการตอบกระทู้ถามสดในงานเสวนาต่างๆ ที่บันทึกไว้โดยสำนักนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นต้นมา ผ่านทางเว็บไซต์รัฐบาลไทย www.thaigov.go.th,

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีเชิงคุณภาพ ที่ได้จากข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวกับการก่อรูปนโยบาย บ่อนคดีในอุทกกฎหมาย เพื่ออธิบายถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการก่อรูปนโยบาย บ่อนคดีใน โดยใช้แนวการวิเคราะห์แบบสถาบัน (Institutional Approach) และผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์เชิงสาเหตุและผลกระทบของนโยบาย (Cause-Effect Approach) ที่เกิดขึ้นจากการก่อรูปของนโยบายนี้ รวมไปถึงดำเนินนโยบายหวนบนดินอีกด้วย นอกจากนี้ยังทำการวิเคราะห์ถึงกลยุทธ์ วิธีการ เครื่องมือ ตามขั้นตอนต่างๆ ที่รัฐใช้ในการสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้นกับนโยบาย บ่อนคดีในอุทกกฎหมาย

การนำเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกิดขึ้นได้ จะเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Descriptive) โดยจะจัดลำดับเนื้อหาออกเป็น 2 บท ดังนี้

บทที่ 4 ปัจจัยที่มีส่วนผลักดันให้รัฐบาลทำการก่อรูปนโยบาย บ่อนคดีในชั้นในสังคมไทย และมีผลกระทบใดที่เกิดขึ้นจากที่รัฐได้ก่อรูปนโยบายนี้ โดยการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลจากเอกสารและรายงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการก่อรูปนโยบาย บ่อนคดีในอุทกกฎหมายทั้งในสังคมโลกและในสังคมไทย เพื่อสังเคราะห์หาปัจจัยที่เป็นสาเหตุอย่างเป็นทางการที่รัฐได้ให้กับสังคม และสาเหตุทางการเมืองและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการก่อรูปนโยบายนี้

บทที่ 5 กระบวนการสร้างความชอบธรรมให้กับการก่อรูปนโยบาย บ่อนคดีในอุทกกฎหมาย โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกการนายกทักษิณคุยกับประชาชน เพื่อที่จะค้นหากลยุทธ์ วิธีการ เครื่องมือ และขั้นตอนที่รัฐใช้ในการสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้นกับนโยบายการพนัน ที่มีความหมิ่นเหม่ต่อศีลธรรมของสังคมอย่าง บ่อนคดีในอุทกกฎหมาย

นิยามศัพท์

สถานะแห่ง บ่อนคดีใน หมายถึง ความเป็นมา และความเป็นอยู่ของ บ่อนคดีในในมุมมองของรัฐ

บ่อนคาสิโน หมายถึง สถานที่เล่นการพนันสมัยใหม่ที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาติตะวันตกที่มีการเล่นพนันหลากหลายชนิดที่อยู่ในบัญชี ก. ที่ห้ามเล่นโดยเด็ดขาด อันเป็นไปตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478

นโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทางการดำเนินงานของรัฐ เพื่อจัดการหรือรับมือกับปัญหาที่จะนำสังคมทุกภาคส่วนไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

นโยบายบ่อนการพนันแบบควบคุม หมายถึง การตัดสินใจของรัฐที่จะใช้มาตรการทางกฎหมายเป็นเครื่องมือในการควบคุมมิให้ประชาชนของตนเล่นการพนันในบ่อนการพนันใดๆ

นโยบายบ่อนการพนันแบบแสวงประโยชน์ หมายถึง การตัดสินใจของรัฐที่จะใช้มาตรการทางกฎหมายเป็นเครื่องมือในการยอมให้มีการเล่นการพนันในบ่อนที่ถูกกฎหมายที่ได้รับอนุญาต เพื่อนำรายได้เข้าบำรุงรัฐ

นโยบายบ่อนการพนันแบบควบคุมกึ่งแสวงประโยชน์ หมายถึง การตัดสินใจของรัฐที่จะใช้มาตรการทางกฎหมายเป็นเครื่องมือ ในการยอมให้มีการเล่นการพนันในบ่อนที่ถูกกฎหมายที่ได้รับอนุญาต เพื่อที่จะควบคุมอิทธิพลของกลุ่มอาชญากรและตำรวจ มากกว่าการแสวงหาผลประโยชน์จากรายได้

กระบวนการนโยบาย หมายถึง ขั้นตอนการก่อตัว การดำเนิน และการประเมินนโยบายสาธารณะ

การพนันถูกกฎหมาย หมายถึง การที่รัฐบาลใช้กระบวนการทางกฎหมายมาทำการยกเว้นการพนันที่อยู่ในรายการที่ผิดกฎหมายออกไป แล้วรัฐบาลสามารถนำไปดำเนินการเอง หรือจะอนุญาตให้เอกชนดำเนินการเป็นรายๆ ไป

บ่อนการพนันถูกกฎหมาย หมายถึง บ่อนการพนันที่รัฐบาลรับรองให้ถูกกฎหมาย โดยการออกพระราชกฤษฎีกายกเว้นจากห้ามที่ได้กำหนดไว้

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง กลุ่มบุคคลผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายสาธารณะ ที่รัฐบาลกำลังพิจารณาที่จะดำเนินการ

ความชอบธรรม หมายถึง การกระทำที่บุคคลหรือองค์กร ได้แสดงตนออกมาให้คนส่วนใหญ่เห็นถึงความบริสุทธิ์ใจในการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดของตน เพื่อที่จะทำให้เกิดกระแสแห่งการยอมรับขึ้นมา จนทำให้ตนนั้นสามารถทำหน้าที่ต่อไปได้อย่างมีเสถียรภาพ

กระบวนการสร้างความชอบธรรม หมายถึง ขั้นตอนที่ผู้สร้างความชอบธรรมได้วางแผนมาอย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะนำเสนอให้กับกลุ่มชนเพื่อที่จะสร้างความยอมรับในการกระทำที่ได้นำเสนอออกมา

ประเด็นทางจริยธรรม

ผู้วิจัยเลือกที่จะใช้การวิจัยเชิงเอกสารนั้นเป็นเพราะ ผู้วิจัยมีเวลาละเมียดจรรยาธรรมของนักวิจัยในแง่ที่จะต้องไปเข้าบ่อนคาสิโนเพื่อร่วมเล่นการพนันกับนักพนันจริงๆ เพราะหากมีการข้ามชายแดนและถูกตรวจสอบได้ ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์เกรงที่จะต้องรับผิดชอบหนักกว่าพลเรือน